

Futbolun Görünmeyen İktidarı: FIFA, Siyaset ve 2026 Dünya Kupası

Doç. Dr.
Faik Tanrıkulu

İstanbul Medipol Üniversitesi

T e m m u z ' 2 6

“Futbol asla sadece futbol değildir” sözü, bugün artık romantik bir futbol anlatısından çok daha fazlasını ifade ediyor. Çünkü futbol sahası yalnızca taktiklerin, yeteneklerin ve skorların mücadele ettiği bir alan değil; ülkelerin kimliklerinin, tarihsel çatışmalarının, ekonomik güçlerinin ve siyasi tercihlerinin de görünür hâle geldiği küresel bir sahnedir.

Simon Kuper’e bir söyleşide “Öyleyse futbol nedir?” diye sorduğumda, futbolun bir oyun olmanın ötesinde gerçek hayatın çok sayıda yansımasını taşıdığını söylemişti. Ona göre futbol; tarihsel çatışmaları, sınıfsal ayrımları, dinî kimlikleri ve milletler arasındaki ilişkileri anlamamızı sağlayan bir mercek olabilirdi. Fransa ile Almanya’nın 1982’de oynadığı unutulmaz karşılaşmayı yalnızca bir futbol maçı olarak değerlendirmek mümkün değildi. İki ülkenin savaşlarla, rekabetle ve uzlaşmayla şekillenmiş bütün tarihî hafızası adeta sahaya taşınmıştı.

Dünya Kupası herkesin turnuvası mı?

2026 Dünya Kupası da futbol ile siyasetin birbirinden ayrılmasının ne kadar zor olduğunu bir kez daha gösterdi. ABD, Kanada ve Meksika’nın ev sahipliğinde düzenlenen turnuvada yalnızca maçlar değil; vize uygulamaları, güvenlik politikaları, siyasi müdahale iddiaları ve FIFA yönetiminin tarafsızlığı tartışıldı.

Turnuvanın en dikkat çekici olaylarından biri, ABD Milli Takımı oyuncusu Folarin Balogun'a verilen kırmızı kart cezasının ertelenmesi oldu. ABD Başkanı Donald Trump, FIFA Başkanı Gianni Infantino'yu arayarak kararın yeniden değerlendirilmesini istediğini açıkça kabul etti. FIFA ise disiplin organlarının bağımsız olduğunu savunmasına rağmen cezayı şartlı biçimde erteleyerek Balogun'un Belçika karşısında oynayabilmesinin önünü açtı.

Buradaki mesele yalnızca bir futbolcunun bir maçta oynayıp oynamaması değil. Asıl mesele, aynı talebi daha küçük, ekonomik ve diplomatik gücü daha sınırlı bir ülkenin devlet başkanı yapsaydı FIFA'nın nasıl davranacağıdır. Kurallar güçlü ülkelerin siyasi talepleri doğrultusunda esnetilebiliyorsa futbolun evrensel eşitlik iddiası ciddi biçimde zarar görür.

İran üzerinden görünür olan çifte standart

Turnuva boyunca İran Milli Takımı'na yönelik uygulamalar da sporun siyasetten bağımsız olmadığını gösterdi. İranlı yetkililer, milli takım kafilesindeki bazı isimlere ABD tarafından vize verilmemesini ayrımcı bir uygulama olarak nitelendirdi. Vize sorunu nedeniyle takımın hazırlık ve seyahat planları değişti; İran kafilesi turnuva öncesinde Meksika'ya yönelmek zorunda kaldı.

Elbette devletlerin güvenlik gerekçeleri ve vize politikaları olabilir. Ancak “Dünya Kupası herkesin turnuvasıdır” deniliyorsa, turnuvaya katılmaya hak kazanan ülkelerin sporcuları ve teknik görevlileri siyasi gerilimlerin bedelini ödememelidir. Aksi hâlde ev sahibi ülkenin dış politikası, turnuvanın sportif eşitliğinin önüne geçer.

İspanya'nın başarısı neden daha büyük anlam taşıdı?

2026 Dünya Kupası finalinde İspanya'nın Arjantin'i yenerek şampiyon olması ise futbolun sembolik ve vicdani boyutunu öne çıkardı. Gazze'de yaşayan çok sayıda Filistinlinin İspanya'yı desteklemesi tesadüf değildi. İspanya hükümetinin Gazze konusunda sergilediği tutum, İspanyol futbolcuların ve sanatçıların Filistin'e yönelik dayanışma mesajları, İspanya Milli Takımı'nı birçok insanın gözünde yalnızca sportif bir temsilci olmaktan çıkardı.

Genç yıldız Lamine Yamal'ın daha önce Barcelona'nın şampiyonluk kutlamalarında Filistin bayrağı taşıması da geniş yankı uyandırmıştı. O görüntü, bazen bir futbolcunun taşıdığı bayrağın uzun siyasi konuşmalardan daha etkili olabileceğini gösterdi.

Bir futbolcunun elindeki bayrak, yalnızca siyasi bir sembol değildir. Bazen bombardıman altında yaşayan çocukların, evlerini kaybeden ailelerin ve sesi duyulmayan toplumların görünür hâle gelmesini sağlar. Bu nedenle Filistin halkının İspanya'ya gösterdiği destek yalnızca sportif bir tercih değildir; dayanışmaya verilen bir karşılık, vicdana gösterilen bir vefadır.

FIFA yalnızca bir spor kuruluđu değildir

Bütün bu tartişmaların merkezinde ise FIFA bulunuyor. FIFA artık yalnızca futbol turnuvaları dñzenleyen teknik bir spor kuruluğu değildir. Milyarlarca dolarlık yayın, sponsorluk ve reklam gelirlerini yñneten; devlet başkanlarıyla doğrudan ilişki kuran; hangi ÷lkenin ev sahibi olacağına, hangi siyasi mesajın cezalandırılacağına ve hangi davranışın “spor dışı” kabul edileceğine karar veren kñresel bir gñç merkezidir.

FIFA'nın gñcñ yalnızca karar vermesinden değil, neyin siyasi sayılıp neyin sayılmayacağını belirlemesinden kaynaklanıyor. Bir taraftarın Filistin bayrağı açması siyasi kabul edilirken, bir devlet başkanının FIFA Başkanı'nı arayarak disiplin kararına mñdahale etmesi “kişisel gñrñřme” olarak sunulabiliyorsa burada açık bir çiftte standart vardır.

FIFA'nın “spora siyaset karıştırmayın” ilkesi çoęu zaman yalnızca gñcsñzler için uygulanıyor. Futbolcuların ve taraftarların vicdani mesajları cezalandırılırken, devlet başkanlarının ve gñçlñ sponsorların mñdahaleleri futbol diplomasisi olarak normalleştiriliyor.

Güç, para ve siyasetin oyunu

Bugün futbol sahasında yalnızca iki takım karşılaşmıyor. Devletler, şirketler, medya kuruluşları, sponsorlar ve uluslararası organizasyonlar da aynı oyunun parçası hâline geliyor. Hakem kararlarından turnuva takvimlerine, ev sahibi seçimlerinden disiplin cezalarına kadar birçok karar, futbolun ekonomik ve siyasi güç ilişkilerinden bağımsız olmadığını gösteriyor.

Sorun, futbolun siyasetle ilişki kurması değildir. Futbol zaten tarih boyunca toplumların kimliklerini, çatışmalarını ve umutlarını yansıtmıştır. Asıl sorun, siyasi ve ekonomik gücün futbolun kurallarını eğip bükebilmesidir.

Futbolcuların adalet, savaş veya insan hakları konusunda vicdani tavır alması başka; devletlerin ve güçlü yöneticilerin müsabakaların kurallarını kendi çıkarlarına göre şekillendirmesi bambaşka bir durumdur.

Futbolun adalet sınavı

Futbol hayatın bir yansımasıysa, sahada gördüğümüz adaletsizlikler de dünyadaki güç düzeninin yansımasıdır. Bir ülkede uluslararası hukuk güçlülere göre uygulanıyor, başka bir ülkede insan hakları siyasi çıkarlar karşısında geri plana itiliyorsa futbolun bundan tamamen bağımsız kalması beklenemez.

Bugün FIFA'nın karşı karşıya olduğu asıl soru şudur: Futbolu mu yönetecek, yoksa siyasi ve ekonomik gücün futbol üzerindeki egemenliğini mi yönetecek?

FIFA gerçekten küresel bir spor kurumu olmak istiyorsa kurallarını herkese eşit uygulamak, siyasi müdahalelere karşı mesafe koymak ve sporcuların temel insan hakları konusundaki vicdani duruşlarını suç saymamak zorundadır.

Çünkü futbol yalnızca futbol değildir.

Ama FIFA da artık yalnızca bir spor organizasyonu değildir.